

довкілля як морального ресурсу, що об'єднує сучасне та майбутнє суспільство.

Література:

1. Ролз, Дж. *Теорія справедливості* / пер. О. Мокровольський. Київ : Основи, 2001. 824 с.
2. Sen, A. *The Idea of Justice*. Belknap Press. 2011. 496 p.
3. Schlosberg, D. *Defining Environmental Justice: Theories, Movements, and Nature*. Oxford University Press, 2009. 256 p.
4. Singer, P. *Practical Ethics*. Cambridge University Press, 2011. 356 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-54>

ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В МЕРЕЖЕВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Педченко М. Ю.

аспірант кафедри етики та естетики

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Сучасне мережеве суспільство формує нові етичні парадигми, що кидають виклик традиційним моральним уявленням. Цей соціальний простір, збудований на швидкій інформаційній комунікації та цифрових технологіях, створює ситуації, де межі між приватним і публічним життям стираються, а взаємодія людей набуває нових форм. У цьому контексті особливу увагу слід звернути на цінності, які визначають поведінку індивідів у мережі. Етичні дилеми, пов'язані з такими аспектами, як конфіденційність даних, цифрова справедливість, відповідальність за поширення інформації та феномен цифрової автономії, потребують філософської рефлексії. Завданням є визначити основні етичні орієнтири, що допоможуть зберегти соціальну солідарність і моральний порядок у мінливому середовищі.

Мережеве суспільство, як його описує Мануель Кастельс, формує нову реальність, де інформація стає основним ресурсом, а швидкість її передачі визначає ефективність соціальної взаємодії [1]. Цей процес має глибокий вплив на етичні норми та ціннісні орієнтири, які регулюють поведінку людини в цифровому просторі. Сучасні мережі не тільки є інструментом комунікації, але й платформою для створення

нових форм соціальної солідарності та, водночас, нових етичних викликів.

Зокрема, зростаюча глобалізація та інформатизація освітнього простору відкривають нові можливості, але також висвітлюють проблеми, пов'язані з доступом до знань та інформації. О.П. Кивлюк підкреслює, що цей процес супроводжується необхідністю переосмислення моральних стандартів у світлі нових технологічних викликів та їх впливу на індивідуальні та колективні цінності [2, с. 195].

Ціннісний вимір мережевого суспільства проявляється у потребі визнання нових форм відповідальності та солідарності, що виникають у контексті інформаційної взаємодії. Т.О. Кравченко зазначає, що інформаційно-мережева парадигма зумовлює трансформацію традиційних цінностей, таких як свобода, справедливість і моральна автономія, адже вони набувають нових інтерпретацій [3, с. 55]. Наприклад, питання конфіденційності та права на приватність набувають особливої ваги в умовах, коли інформація про особу може бути поширена миттєво і без її відома.

Загрозою для ціннісного ландшафту мережевого суспільства є ризик того, що інформаційні потоки можуть використовуватись для маніпуляції, поширення фейкових новин та створення умов для цифрової нерівності. Однак, з іншого боку, мережа здатна стати майданчиком для поширення позитивних цінностей, таких як солідарність та взаємодопомога.

Філософія мережевого суспільства має на меті дослідження етичних стандартів, які можуть забезпечити баланс між свободою інформації та відповідальністю за її використання, зберігаючи при цьому гуманістичні цінності у цифровому просторі.

Етична матриця для мережевого суспільства включає три основні компоненти.

Етична відповідальність полягає у розумінні індивідуальної відповідальності за дії в цифровому просторі, що охоплює створення та поширення контенту, дотримання конфіденційності даних і повагу до інтелектуальної власності. Соціальна відповідальність передбачає усвідомлення своєї ролі у формуванні безпечного та етичного онлайн-середовища, що сприяє підтримці конструктивного діалогу та протидії мові ненависті та маніпуляціям.

Прозорість і справедливість акцентують увагу на відкритості роботи алгоритмів, що використовуються для обробки інформації, а також на розумінні їхнього впливу на доступ до інформації та соціальну взаємодію. Цифрова справедливість спрямована на забезпечення рівного доступу до інформаційних ресурсів та технологій для

всіх груп населення, що є важливим кроком у подоланні цифрової нерівності.

Етична солідарність передбачає підтримку співпраці та взаємодопомоги у мережі, що допомагає зміцнювати соціальні зв'язки та підтримувати гуманістичні цінності. Формування колективної етичної свідомості сприяє розумінню того, що дії кожного користувача впливають на загальне благо, і сприяє створенню культурних норм, які підтримують моральне середовище мережевого суспільства.

Отже, етична матриця мережевого суспільства підкреслює важливість інтеграції відповідальності, прозорості та солідарності у цифровому середовищі. Дотримання цих принципів допомагає створити стійке моральне середовище, яке підтримує соціальну рівність і зміцнює суспільні зв'язки. Етична поведінка користувачів та впровадження принципів цифрової справедливості стають ключовими елементами для забезпечення гармонійного розвитку мережевих комунікацій, які відповідають як індивідуальним, так і колективним потребам. Це сприяє формуванню нових культурних норм, що підтримують моральний порядок і цінності людяності в епоху технологічних змін.

Література:

1. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / пер. з англ. К. : Ваклер, 2007. 304 с.
2. Кивлюк О. П. Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. № 57. С. 192–200.
3. Кравченко Т. О. Аксиологічний аспект інформаційно-мережевої парадигми. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2014. № 1 (9). С. 53–63.